

Kjak

Sjurður Skaale

Revolutióin og felagsnevsnarin

Ein politiskur flokkur er ikki sítt egna endamál. Hann er bara eitt amboð. Gongur tín flokkur ímóti tí, sum tú heldur vera rætt, mást tú velja flokkin frá. Tí kundi ósemjan í Tjóðveldinum um stjórnarskipanina bara enda á ein hátt, tíverri

Persónsstrið kveikir altíð áhuga hjá journalistum.

Tí var tað sum at festa í krút tá eg herfyri, í einum illsinisglepsi á netinum, kallaði Høgna Hoydal "ólúksálaga frekan". Miðlarnir ringdu straks at frætta meira.

Journalistarnir hava gjørt lítið við at fortelja fólki, hvat stendur í uppskotinum til hesa góðu stjórnarskipan. At eg læt áðurnevnda lýsingarorð gleppa frá mær, hevði størri áhuga...

Men pressan setir dagsskránna - og eg skal her fyrst greiða frá tí, sum búði undir glepsinum:

Løkke til Føroya

Á heysti 2008 setti løgtingið eina nevnd at gera uppskotið til stjórnarskipan klárt at leggja fyr tingið. Poul Michelsen bleiv formaður, eg bleiv næstformaður - og í februar 2010 var arbeiðið liðugt.

Semja var um tað mesta, men uppskotið varð sjálvsagt ikki endaliga forseglað. Nevndin kundi jú ikki binda Løgtingið niður.

Í august fleyg Lars Løkke Rasmussen til Føroya við einum lögfrøðiligum notati sum segði, at uppskotið var ólógligt.

Eg helt ikki forsætisráðharran hava nakran rætt til at intervenera á hendan hátt, og tað førði eg fram á fundi við Løkke, í lesarabrøvum, í sjónvarpi, í útvarpi og á tingi. Hetta skuldi vera ein føroysk semja - tað skuldi ikki dikterast úr Danmark.

Fleiri onnur, sum dugdu betur enn eg, gjørdur sítt. Og tað eydnaðist. Í heyst varð ein nýggj nevnd sett, sum skuldi gera uppskotið púra liðugt. Hans Pauli Strøm bleiv formaður, eg bleiv aftur næstformaður - og limirnir kunnu vátta, at danska notatið onga ávirkan fekk á arbeiðið. Tað kom aldrin á borðið í nýggju nevndini.

Ein onnur versión

Men í frágreiðing síni til flokstingið í mars segði formaður Tjóðveldisins, at meirilutin í nevndini tóktist vilja "laga seg til krøvini, sum danski forsætisráðharrin, løgmaður og onnur settu fram síðsta summar".

Hetta samsvaraði ikki við

veruleikan, og tað var eyðsæð, at tað kundi skaða viðgerðina av málinum. Tí svaraði eg soleiðis í innanhýsis brævi til flokkin 7. apríl: "Hetta er ikki rætt. Sannleikin er, at tað eru vit - Tjóðveldi - sum virka fyr fatanini hjá donsku stjórnini við at ganga ímóti hesum uppskotinum, og harvið kanska forkoma tí. Tí tað, sum tá stendur eftir, er tað, sum vit hava í dag: Onga greiða føroyska støðu at seta upp ímóti eini ógvuliga greiðari danskari støðu. Og tann støðan stendur í uppritinum hjá løgsmálaráðnum, sum Løkke í fjør fleyg til Føroya at leggja fram."

Aftur og aftur

Tá uppskotið varð lagt fram á ting 3. mai og almenna umrøðan skuldi byrja, segði Høgna við sjónvarpið, at broytingar vóru gjørdar sambært krøvum úr Danmark, og at "vit høvdu eina semju, og hon bleiv syndrað av uttanhýsis uppiblanding."

Eg svaraði soleiðis í lesarabrævi dagin eftir: "Til ber at lesa tað notatið (hjá donsku stjórnini) og samanbera tað við uppskotið til stjórnarskipan. Tá sæst skjótt, at eisini pástandurin um, at uppskotið byggir á donsk krøv, er skeivur."

Tá uppskotið var til viðgerðar á tingi 9. mai, segði Høgna aftur, at ein

og at "Tað hevur eydnast at fáa semju í nevndini um so at siga allar greinarnar í lógini. Hóast nevndin leggur eitt felags uppskot fram, eru nevndarlimir, sum í tingviðgerðini vilja gera vart við serstøðu í ávísingum greinum."

Høgna hevði sjálvur sett sítt navn undir hetta skrivið.

Men í útvarpinum dagin eftir segði hann enn einaferð, at "fyri

sum kann vera okkara politiska grundarlag.

Men ávísir partar hava, nú móti endanum, roynt at kynda uppundir partapolitiska polarisering í staðin. Ein mynd er málað sum sigur, at meðan nøkur hava brotið eina avtalu tí tey eru hoknað undir donskum trýsti, so eru onnur, sum standa stinn.

Men henda mynd hevur ongan

Hóast avgerðin er trupul, eri eg púra sannførdur um, at mín avgerð er røtt. Ein politiskur flokkur má aldrin gerast eitt endamál í sær sjálvum.

einum ári síðani var full semja, og síðani er tann semjan brotin". Og hetta skuldi vera gjørt "eftir trýsti frá donsku stjórnini".

Tá var tað, at eg leyp framav, og kallaði hann "ólúksálaga frekan". Tað var ikki eitt serliga elegant lýsingarorð at brúka, og tað skuldi eg ikki havt gjørt. Men tað er irritandi aftur og aftur at hoyra,

botn í tí, sum veruliga er hent. Hinvegin hevur hon skuggað fyr substansin í málinum, og skatt viðgerðina.

Hvat fór út?

Tað, sum sagt verður at danska stjórnin hevur trýst okkum til, eru nakrar broytingar í formálinum til lógina.

er, at nógvar av okkara lógum IKKI eru gjørdar í Føroyum. Tí er ógreitt hvat hevði hent, um hetta varð samtykt. Høvdu allar tær lógir, sum ikki eru gjørdar í Føroyum, mist sítt rættargildi? Ella skuldu tær verið verandi í gildi, og stjórnarskipanin staðið eftir sum ein lóg, sum ikki skal takast í álvara?

Hetta er eisini farið út: "Allar lógir og siðvenjur skulu virða hesa stjórnarskipan. Eingin lóg ella siðvenja má tí vera hildin at hava gildi, bara tí hon er eldri enn henda skipan ella hevur virkað í langa tíð."

Lesarin kann sjálvur meta um, hvussu hetta skal skiljast, og hvør avleiðingin hevði verið, um tað varð sett í verk.

Meirilutin í nevndini staðfesti ið hvussu er, at hesir setningar ikki lýstu okkara politiska felagsnevsnara. Og okkara uppgáva var at finna eina breiða semju, sum kann skapa stabilitet. Uppgávan var ikki at fremja eina revolution.

Tí varð tað tikið út. Orsøkin var IKKI, at Løkke kravdi tað. Orsøkin var, at tað skapti iva og ótryggleika og syndraði nevndina. Felagsnevsnarin var ikki revolutionin.

Og hvat kom inn?

Við 8 atkvøðum av 11 kom hesin setningur inn í formálið í staðin: "Stjórnarskipanin virðir teir stjórnarrættarligu sáttmálar og avtalur, sum eru í gildi, tá hon verður sett í verk, men staðfestir, at føroyskir myndugleikar hava fullan rætt til at siga hesar upp og taka við málsræðinum. Eingin lóg ella sáttmáli kann setast í gildi fyr Føroyar uttan Løgtingsins samtykki."

Hetta er jú nógvi greiðari.

At tað skal vera eitt afturstig - ella ein "undirskipan" - dugi eg als ikki at síggja. Vit virða jú galdandi sáttmálar sum er. Her staðfesta vit bara, at vit hava rætt at siga teir upp - og at einki kann setast í gildi fyr Føroyar uttan okkara samtykki.

Hetta er ein semja við góðari javnvág:

Sambandssíðan fær staðfest,

endalig semja frá februar í fjør var brotin.

Eg svaraði við at lesa úr skrivinum, sum nevndin læt tinginum í februar í fjør. Har stóð, at uppskotið varð lagt fram til "til viðgerðar"

at tú hevur gjørt júst tað øvuta av tí, sum tú hevur gjørt.

Skeiv mynd

Hetta arbeiðið hevur havt til endamáls at finna ein felagsnevsnara,

Hesin setningurin er farin út: "Landsins egna lógir eru einans tær, sum gjørdar eru á rættan hátt í landinum sjálvum eftir fólksins vilja".

Hetta ljóðar gott. Men veruleikin